

УНІВЕРСИТЕТ ТРАНСФОРМАЦІЇ
МАЙБУТНЬОГО

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Лобізм»

КАФЕДРА БІЗНЕСУ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВА

<https://uft.in.ua/>

Телефон: +38 (073) 047-26-26

E-mail: info@uft.in.ua

Викладач – Яровой Тихон Сергійович, д. держ. упр., доцент,
професор кафедри бізнесу, адміністрування та права

Галузь знань	D «Бізнес, адміністрування та право»					
Шифр та назва спеціальності	D4 «Публічне управління та адміністрування»					
Назва освітньо-професійної програми	«Публічне управління та адміністрування»					
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)					
Статус навчальної дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	вибіркова					
Мова викладання	Українська					
Форма навчання	Семестр викладання	Обсяг навчальної дисципліни	Лекції (годин)	Практичні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Підсумковий контроль
Денна	5-8 семестр	120 год, 4 кредити ЄКТС	32	32	56	Диференційований залік
Заочна	5-8 семестр		10	10	100	

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Анотація дисципліни	Дисципліна спрямована на вивчення теоретичних, правових та практичних засад лобізму як інституціоналізованого механізму впливу груп інтересів на процеси формування та реалізації публічної політики в умовах демократичного врядування. Здобувачі вищої освіти ознайомлюються з поняттям і видами лобізму, його функціями та роллю у системі публічного управління, особливостями інституційного середовища лобістської діяльності, а також із моделями та підходами до її правового регулювання в Україні, державах Європейського Союзу та інших країнах. Особлива увага приділяється питанням прозорості, підзвітності та етичних стандартів лобістської діяльності, співвідношенню лобізму й антикорупційної політики, а також впливу лобізму на якість публічних рішень і баланс публічних та приватних інтересів. Практична складова дисципліни орієнтована на аналіз реальних кейсів лобістського впливу, вивчення інструментів комунікації з органами публічної влади, моделювання процесів представництва інтересів та оцінювання їх наслідків для публічної політики і системи публічного управління загалом.
Мета і завдання дисципліни	Мета дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системних знань про сутність, функції, форми та механізми лобізму як інституту взаємодії між публічною владою, групами інтересів і громадянським суспільством, а також про його місце у сучасних політико-адміністративних процесах. Вивчення дисципліни спрямоване на опанування правових засад і моделей регулювання лобістської діяльності, зокрема в контексті демократичного врядування, прозорості та підзвітності публічної влади. Водночас мета полягає у розвитку практичних навичок аналізу та застосування інструментів легітимного впливу на процеси формування і реалізації публічної політики з урахуванням етичних стандартів, антикорупційних вимог і принципів публічного інтересу.
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	Здатність розуміти сутність лобізму як інструменту впливу в системі публічної політики та управління. Здатність аналізувати інтереси стейкхолдерів та механізми представлення й захисту цих інтересів. Здатність застосовувати базові інструменти лобістської діяльності в правовому та етичному полі. Здатність комунікувати з представниками органів влади, бізнесу та громадських організацій. Здатність оцінювати ризики, обмеження та наслідки лобістської діяльності для суспільства й держави.
Результати навчання	Пояснювати поняття, форми та роль лобізму в демократичному суспільстві. Визначати основних учасників лобістських процесів та їхні інтереси. Аналізувати приклади лобістської діяльності на національному та місцевому рівнях. Розробляти прості лобістські стратегії з урахуванням правових і етичних вимог. Оцінювати ефективність лобістських дій та їхній вплив на прийняття публічних рішень.

Навички Soft skills	<p><i>Комунікативні навички:</i> вміння виступати перед публікою, комунікабельність, ведення переговорів і проведення презентацій, гнучкість мислення, адекватне ставлення до критики.</p> <p><i>Лідерські компетенції:</i> уміння приймати рішення, стратегії лідерства, сила переконання.</p> <p><i>Селф-менеджмент і вольові компетенції:</i> орієнтованість на результат, тайм-менеджмент, стресостійкість, ініціативність, здатність до швидкого навчання, гнучкість і адаптивність.</p> <p><i>Інтелектуальні навички для перманентного професійного розвитку:</i> креативність і логіка, творчі підходи, критичне мислення, вміння працювати з інформацією, проєктне та дизайн-мислення</p>
Методи навчання	<p>Опанування змісту дисципліни відбувається шляхом проведення класичних та інтерактивних лекцій із застосуванням мультимедіа, колективних обговорень, дискусій, роботи в мікрогрупах і консультацій з викладачами. При цьому застосовуються такі засоби навчання: інформаційні (підручники і навчальні посібники, у т.ч. електронні), дидактичні (таблиці, навчальні відеофільми, презентації, демонстраційні приклади), технічні (аудіовізуальні засоби, засоби телекомунікацій, мультимедіа тощо)</p>
Матеріально-технічні ресурси	<p>Ноутбук. Мультимедійний проектор. Доступ до глобальної мережі Internet. Хмарні технології підтримки освітнього процесу: Google Classroom / Moodle (підтримка практичних занять). Google Meet / Zoom (онлайн-лекції, практичні заняття)</p>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОНСУЛЬТАЦІЇ

Відповідно до окремого графіка

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів	Зміст модулів
Змістовий модуль 1. Теоретико-інституційні та правові засади лобізму в системі публічного управління	<p>Тема 1.1. Поняття лобізму: історія становлення та еволюція інституту лобіювання. Розкрито поняття лобізму як соціально-політичного та управлінського феномена, аналізу історичних передумов його виникнення та основних етапів еволюції інституту лобіювання. Розглядається трансформація лобізму від неформальних практик впливу на владу до інституціоналізованого механізму представництва інтересів у демократичних політичних системах, а також зміна його ролі в процесах формування публічної політики.</p> <p>Тема 1.2. Моделі та типи лобізму в сучасних політичних системах. Основні моделі та типи лобізму, що склалися в сучасних політичних системах, з урахуванням особливостей державного устрою, рівня демократичності та правової культури. Плюралістична,</p>

корпоративістська та неокорпоративістська моделі лобізму, а також їх вплив на механізми ухвалення управлінських рішень і баланс між публічними та приватними інтересами.

Тема 1.3. Суб'єкти лобістської діяльності: інтереси, ресурси та механізми впливу.

Характеристика суб'єктів лобістської діяльності, їхніх інтересів, ресурсів та стратегій впливу на органи публічної влади. Роль бізнес-структур, професійних асоціацій, громадських організацій та експертних спільнот у процесах лобіювання, механізми комунікації, коаліційної взаємодії та мобілізації ресурсів для досягнення бажаних управлінських рішень.

Тема 1.4. Правове регулювання лобізму у країнах ЄС та США: порівняльний аналіз.

Порівняльний аналіз правового регулювання лобізму в країнах Європейського Союзу та Сполучених Штатах Америки. Підходи до легалізації лобістської діяльності, вимоги щодо прозорості, реєстрації та звітності лобістів, роль контролюючих інституцій у забезпеченні законності й підзвітності лобізму.

Тема 1.5. Лобізм у системі публічного управління: можливості та ризики.

Місце лобізму в системі публічного управління, його потенціал, як інструменту залучення інтересів різних соціальних груп до процесу ухвалення рішень. Ризики, пов'язані з надмірним впливом окремих груп, асиметрією ресурсів та можливістю викривлення публічного інтересу.

**Змістовий модуль 2.
Етичні, технологічні та
практичні аспекти
лобізму в сучасній
публічній політиці**

Тема 2.1. Етичні стандарти лобістської діяльності та антикорупційні запобіжники.

Етичні стандарти лобістської діяльності та їх значення для забезпечення доброчесності публічного управління. Міжнародні та національні підходи до формування кодексів поведінки лобістів. Антикорупційні запобіжники, спрямовані на запобігання зловживанням впливом і конфлікту інтересів.

Тема 2.2. Технології та інструменти лобіювання: традиційні та цифрові підходи.

Аналіз основних технологій та інструментів лобіювання, що застосовуються в сучасних політико-адміністративних процесах. Традиційні форми впливу, такі як особисті контакти та експертні консультації, цифрові підходи, використання соціальних мереж, онлайн-кампаній і платформ електронної демократії.

Тема 2.3. Корпоративний лобізм та його вплив на економічну політику держави.

Корпоративний лобізм, як специфічна форма представництва інтересів бізнесу та його вплив на формування економічної політики держави. Механізми взаємодії корпорацій з органами публічної влади. Наслідки такого впливу для конкурентного середовища, регуляторної політики та соціально-економічного розвитку.

Тема 2.4. Громадський та «зелений» лобізм: роль НУО у формуванні державних рішень.

Громадський та «зелений» лобізм, зосереджений на просуванні суспільно значущих цінностей,

зокрема у сфері захисту довкілля та сталого розвитку. Роль неурядових організацій у формуванні державних рішень, їхні інструменти впливу та взаємодія з публічною владою в умовах демократичного врядування.

Тема 2.5. Перспективи інституціоналізації лобізму в Україні: проблеми та шляхи розвитку.
Перспективи інституціоналізації лобізму в Україні, визначення основних проблем і викликів цього процесу. Можливі шляхи розвитку правового регулювання лобістської діяльності, впровадження механізмів прозорості та підзвітності. Значення легалізованого лобізму для підвищення якості публічної політики і публічного управління.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література:

1. Кучерявий В.М. Формування механізмів цивілізованого лобізму в органах державної влади України : дис. на здоб. наук. ступ. д-ра філософії : спец.. 281 - Публічне управління та адміністрування. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2023. 240 с.
2. Лубінець Д.В. Лобізм у політичній системі: закордонний досвід для України : дис. на здоб. наук. ступ. д-р філософії : спец.. 052 - Соціальні та поведінкові науки. Політологія. Маріуполь: Маріупольський державний університет, 2021. 165 с.
3. Про лобіювання : Закон України від 23 лютого 2024 року № 3606-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text>
4. Стельмах А.В. Розвиток інституту лобізму в системі забезпечення державної безпеки України : дис. на здоб. наук. ступ. канд. наук з держ. упр.: спец.. 25.00.05 - Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку. Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2021. 213 с.
5. Яровой Т.С. Державне управління системою лобізму в Україні в інтересах громадянина, суспільства, безпеки держави : дис. на здоб. наук. ступ. д-ра наук з держ. Упр.: спец.. 25.00.01 - Теорія і історія державного управління. Київ: ПАТ "ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом", 2021. 588 с.

Допоміжна література:

1. Волошин В.Г., Мустафаєва У.С. Феномен лобізму та корупції у публічному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2022_10_7
2. Гросфельд О.В. Становлення лобізму в сучасній Україні: дис. ... канд. наук: 23.00.02. Сімферополь, 2009. 209 с.
3. Гуровська Т.В. Політична рента в сучасній трансформаційній економіці: дис. ... канд. економ. наук: 08.00.01 / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Київ, 2011. 240 с.
4. Длугопольський О.В. Суспільний сектор економіки і публічні фінанси в умовах глобалізаційних змін: дис. ... д-ра економ. наук: 08.00.01 / Міністерство фінансів України ДННУ «Академія фінансового управління». Київ, 2013. 443 с.

5. Дягілев О.В. Правовий інститут лобіювання: конституційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 221 с.
6. Закон України «Про звернення громадян» від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст. 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>
7. Козинець О. Г., Новомлинець А.О. Лобізм у політиці: зарубіжний досвід та українські реалії. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №1. С. 68-71.
8. Короленко В.М. Правове регулювання здійснення представницької функції профспілок в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук 12.00.05 / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва. Київ, 2010. 20 с.
9. Котенко О.А. Право як регулятор суспільних відносин: теоретичні питання ефективності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Інститут держави і права імені В.М. Корецького. Київ, 2013. 198 с.
10. Котковський В.Р. Державне регулювання економічної безпеки в Україні: дис. ... канд. наук з держ. управл.: 25.00.02 / Гуманітарний університет «Запорізький інститут державного та муніципального управління». Запоріжжя, 2007. 196 с.
11. Кременовська І.В. Правові та організаційні засади діяльності суб'єктів виконавчої влади у сфері забезпечення національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Національний університет державної податкової служби України. Ірпінь, 2010. 20 с.
12. Кременовська І.В. Правові та організаційні засади діяльності суб'єктів виконавчої влади у сфері забезпечення національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Національний університет державної податкової служби України. Ірпінь, 2010. 20 с.
13. Лобізм та його інституційні форми. Україна і зарубіжний досвід: Аналітичні матеріали / упор. М. Розумний, В. Холод. Київ: УПФР, 2005. 44 с.
14. Любов Паливода, Оксана Кікоть. Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України 2010–2018 роки: Звіт за даними дослідження. Київ: БФ «Творчий центр «Каунтерпарт»», 2018. 160 с.
15. Яровой Т.С. Становлення законодавчого регулювання лобізму в США як приклад для України. *Аспекти публічного управління*. 2019. № 7 (1–2). С. 53–60. URL: <https://doi.org/10.15421/15196>
16. Яровой Т.С. OSINT, як перспективний інструмент контролю за лобістською діяльністю в контексті державної безпеки. *Експерт: парадигми юридичних наук та державного управління*. 2019. С. 201–209.
17. Яровой Т.С. Інститут лобізму Канади як приклад англосаксонської моделі лобістської діяльності. *Сучасна університетська правова освіта і наука: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2018 р.)*. Том. 1. Тернопіль: Вектор, 2018. С. 267–271.
18. Яровой Т.С. Концептуальні засади лобіювання як інструмент реалізації цілей державної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 99–104.
19. Яровой Т.С. Особливості інституту лобізму в Німеччині. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 12.

Вебресурс. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1282>

20. Яровой Т.С. Спроби регулювання лобістської діяльності в Україні: нормативно-правовий контекст. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 10. Вебресурс. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1280>

21. Яровой Т.С. Суб'єкти державної політики у сфері національної безпеки України як опосередковані об'єкти лобістського впливу. *Державне управління та місцеве самоврядування: збірник наукових праць*. Дніпро: вид-во ДРІДУ НАДУ. 2019. Вип. 4 (43). С. 31–36.

22. Яровой Т.С. Цілі та функції лобістської діяльності в Україні: реалії сьогодення та еволюційний прогноз. *ДП «Видавничий дім «Персонал» Публічне Урядування – Public Management*. 2018. № 1 (11). С. 335–343.

Інформаційні джерела та Internet-ресурси:

1. <https://www.rada.gov.ua/>
2. <https://www.kmu.gov.ua/>
3. <https://www.president.gov.ua/>
4. <https://thedigital.gov.ua/>
5. <https://diia.gov.ua/>

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
65 – 79	C	
55 – 64	D	задовільно
50 – 54	E	
35 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з можливістю повторного вивчення дисципліни

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання Мін. – 30 б. Макс. – 50 б.	денна форма навчання			заочна форма навчання			Підсумковий контроль Мін. – 20 б. Макс. – 50 б.
	кількість	бал (за одиницю)	всього балів	кількість	бал (за одиницю)	всього балів	
Робота на практичних заняттях	15	3	45	5	3	15	
Презентація результатів виконаних індивідуальних завдань	–	–	–	3	10	30	
Виконання і захист індивідуальних/	1	5	5	1	5	5	

групових проєктів							
			50			50	
Всього				100			